

Den styrkede læreplan

Indhold

1. Indledning	3
2. Pædagogisk grundlag	4
Børnesyn	4
Dannelse og børneperspektiv	5
Leg og børnefællesskaber	6
Læring og børnemiljø	8
Det pædagogiske læringsmiljø	9
Læring og de seks læreplanstemaer	10
Alsidig personlig udvikling	11
Social udvikling	15
Kommunikation og sprog	20
Krop, sanser og bevægelse	23
Natur, udeliv og science	27
Kultur, æstetik og fællesskab	33
Børnemiljø	36
Børn i udsatte positioner	36
3. Aktører	37
Samarbejde med forældre om børns læring	37
Inddragelse af lokalsamfundet	38
Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaven	39
Pædagogisk personale	40
Ledelse	41
4. Dokumentation og feedback	41
5. Evalueringskultur og dokumentations- og refleksionspraksis	42

Læsevejledning

Hvert af Læreplanens afsnit indledes med en indrammet tekst. Denne tekst er taget fra skabelonen for de pædagogiske læreplaner i Aarhus. Efter den indrammede tekst følger en uddybende tekst om, hvordan vi arbejder med emnet i Vuggestuen Kløvervangen, Skødstrup Dagtilbud.

1. Indledning

Skødstrup Dagtilbud arbejder hen mod at blive et høj kvalitets dagtilbud, hvor samarbejdet mellem forældre og pædagogisk personale giver barnet de bedste muligheder for trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vores pædagogik og læringsmiljøer har fokus på anerkendelse og på at give børnene kompetencer til at kunne mestre livet.

Anerkendelse styrker barnets selvværd. For at forstå anerkendelse er det nødvendigt at vide noget om det, som skal anerkendes. Det pædagogiske personale gør sig umage for at forstå barnets oplevelsesverden og se det fra barnets perspektiv. Anerkendelse er baseret på ligeværdige relationer og betyder ikke enighed, men det indebærer, at det kun er den enkelte, som selv bestemmer i egne oplevelser.

I Vuggestuen Kløvervangen tager anerkendelse udgangspunkt i at styrke det enkelte barn i troen på, at det er noget helt specielt. Det gør vi ved at styrke barnets selvværd og selvtilid ved blandt andet at vise forståelse og give plads til det enkelte barns oplevelser og følelser.

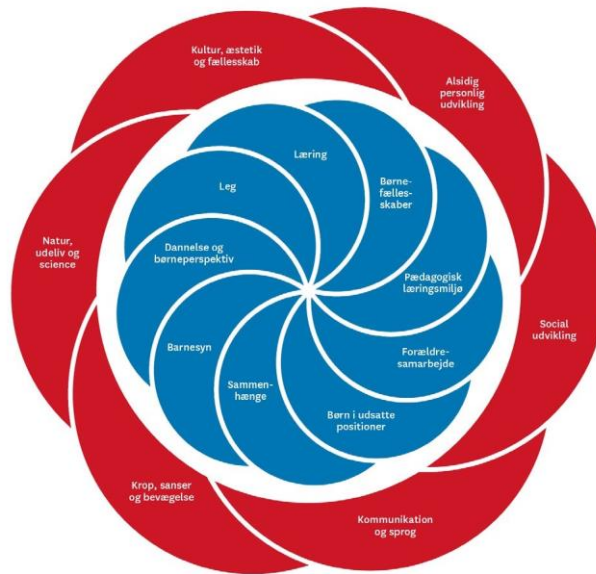
Det er det pædagogiske personales ansvar, at relationen til hvert enkelt barn er baseret på anerkendelse – herunder positiv relationskompetence.

I Skødstrup Dagtilbud uddannes alle i ICDP (international Child Development Program), da det giver gode relationskompetencer at arbejde ud fra. Alle medarbejdere i Vuggestuen Kløvervangen har ICDP uddannelsen eller påbegynder den indenfor kort tid. ICDP giver os mulighed for at højne fagligheden og skabe sammenhæng til den styrkede læreplan samt Børne- og Socialministeriets stærkere dagtilbud, hvor alle skal med i et fællesskab.

Vuggestuen Kløvervangens styrkede læreplan er et dynamisk redskab, som bruges aktivt, da den er et didaktisk arbejdsredskab med beskrivelse af vores arbejde med den styrkede læreplan - delt i det pædagogiske grundlag og de brede læringsmål.

Version 1 2023

2. Pædagogisk grundlag

Børnesyn

---

§8, stk. 2

Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes i de første år.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med et børnesyn, hvor vi ser på børnenes behov via daglige rutiner, i leg samt planlagte og spontane aktiviteter i læringsmiljøerne. I læringsmiljøet skabes fælles opmærksomhed med børnene, som afstemmes i forhold til det enkelte barn samt børnegruppens nærmeste udviklingszone. Det at være barn har en værdi i sig selv, og børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes i de første år.

Børnene skal opleve en genkendelig og forudsigelig hverdag, hvor læringsmiljøernes stilladsning er legen. Legen udfoldes og udvikles med afsæt i børnenes egne initiativer og perspektiver.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med at give plads til det legende og nysgerrige, ved at børnene og voksne er aktivt deltagende og det enkelte barn får oplevelsen af at blive set, hørt og forstået.

Børnene har en demokratisk stemme i de processer, som de indgår i. Det er det pædagogiske personale, som har ansvaret for at rammesætte læringsmiljøerne. Dette blandt andet ved at understøtte børnenes lydhørhed, skabe ro, være anerkendende, se børnenes initiativer som meningsfulde samt opmuntre børnene til at kunne selv og være tålmodige, når børnene øver sig.

Praksiseksempel fra Vuggestuen Kløvervangen

En pædagogisk medarbejder har taget musikinstrumenterne frem en eftermiddag på legepladsen. Den Pædagogiske medarbejder spørger de børn der kommer, hvad de sammen skal synge. Et barn foreslår "Hjulene på bussen". Imens den bliver sunget, kommer et barn mere til. Da sangen er slut, spørger den pædagogiske medarbejder hvilken sang vi skal synge. Det nytilkomne barn siger, "Hjulene på bussen". Den pædagogiske medarbejder spørger fællesskabet om de er klar, og det er de, og synger den endnu engang.

Dannelse og børneperspektiv

---

§ 8, stk. 2.

Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkret deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe

---

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med dannelse som en dybere form for læring, hvor erfaringer, værdier og viden forankres i børnenes personlighed. Vi arbejder med, at den viden og de erfaringer, som barnet får, kan bruges til at begå sig i verden som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske.

Det enkelte barn skal opleve, at det bliver inddraget, føler sig set, forstået og lyttet til af det pædagogiske personale. Det pædagogiske personale vil inddrage børnene i demokratiske processer ved at tilrettelægge læringsmiljøer, som både er børne- og vokseninitierede ud fra børnenes behov og interesser. Børnene får dermed erfaringer med, at de er værdifulde i fællesskabet og bliver anerkendt. Det pædagogiske personale følger op på børnenes perspektiver og handlinger for at vise børnene, at mangfoldighed er en styrke.

Praksiseksempel fra Vuggestuen Kløvervangen

De voksne har valgt at det fælles tredje tema skal være fugle. I arbejdet med fugle, er en af aktiviteterne at være kreative, og lave fugle med toiletruller, fjer og tøjklammer. Børnene kreerer deres fugl, hvor den voksne løbende spørger barnet hvor de forskellige dele skal sidde. Den voksne har tænkt at fuglene skal sidde i en gren, som hænger i loftet på stuen. Men for at inddrage barnet endnu mere i arbejdet, spørger den voksne om hvor fuglen skal sidde henne. Barnet tænker, og svarer så, i vindueskarmen.

Leg og børnefællesskaber

---

§8 stk. 2 Leg.

Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Legen er også grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for alle børn.

§8 stk. 2 Børnefællesskaber.

Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogisk personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende, hvor alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende, samtidig med at fællesskabet skaber rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve forskellige positioner mv. Det er det pædagogiske personales og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med legen som værende en værdi i sig selv. Børnenes sociale og sproglige udvikling og læring sker gennem legen. For at blive rigtig god til at lege, skal man øve sig. At lege er ikke noget, man kan fra starten, men noget man skal øve sammen med det pædagogiske personale. Børnene skal opleve glæde, spænding og engagement i legen, både når der leges alene, sammen med andre, ude og inde.

Det pædagogiske personale skal derfor mestre at gå foran, ved siden af eller bagved i legen. Det pædagogiske personale skal derfor være bevidste om egne roller og deltagelse i legen. Det er vigtigt, at det pædagogiske personale observerer, analyserer og støtter børnene ved at være deltagende og udviklende i legen ud fra børnenes behov. Der skal være tid og rum til forskellige materialer både ude og inde, som inspirerer til forskellige typer af leg og legetemaer.

I Vuggestuen Kløvervangen ser vi børnefællesskaber som noget, børnene skal lære, øve sig på og eksperimentere med. Al leg, dannelse og læring sker i et socialt samspil med andre børn og det pædagogiske personale. Sociale færdigheder er en forudsætning for at kunne trives i relationer med andre, og sociale færdigheder skal læres.

Det pædagogiske personale støtter børnenes initiativer til samspil med andre børn og understøtter, at alle børnene leger med andre børn, hvorved de oplever at have venner og være en del af børnefællesskabet. Det pædagogiske personale skal hjælpe, støtte og guide børnene i at mestre balancen mellem at varetage egne behov og tage hensyn til andres behov. Det pædagogiske personale planlægger og improviserer ud fra børnenes behov i læringsmiljøerne, så børnene får fælles oplevelser, som danner sociale erfaringer.

Praksiseksempel fra Vuggestuen Kløvervangen

På turen fik vi øje på et kastanjetræ og så går den vilde jagt på kastanjerne. Alle børnene var meget engageret. Der blev løftet blade, kigget i buske og ved fælles hjælp fik vi fyldt en pose med kastanjer. Vi tog kastanjerne med hjem og lavede efterårspynt til stuen.

Læring og børnemiljø

---

§ 8, stk. 2 Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med de fysiske rammer ud fra et kritisk og kreativt blik på lokalerne og legepladserne med fokus på at understøtte et udviklende og lærende læringsmiljø. Det pædagogiske personale skaber læringsmiljøer som er legende, fleksible og understøtter børnenes behov og interesser. Hermed får børnene tiltro til egne evner, rige og mangfoldige erfarings- og mestringsoplevelser.

Det pædagogiske personale arbejder med, at børnene har et trygt psykisk børnemiljø, hvor deres perspektiver inddrages gennem samtaler og iagttagelser. Det pædagogiske personale møder børnene med anerkendelse, indlevelse og positiv relationskompetence (ICDP).

Det pædagogiske personale arbejder med psykisk børnemiljø med et godt fællesskab, hvor der er trygge og omsorgsfulde voksen- og børnerelationer samtidig med, at børnene mødes med troværdighed, respekt og engagement.

Vores æstetiske børnemiljø skal være stimulerende ude og inde, og have de seks læreplanstemaer som omdrejningspunkt. Vi rammesætter, organiserer og tilrettelægger børnemiljøerne, hvor der inspireres til leg, nysgerrighed og fantasi, som er tilpasset børnegruppen. Dette med henblik på børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Praksiseksempel fra Vuggestuen Kløvervangen

Ved eftermiddagsmaden, spørger et barn det pædagogiske personale, om hjælp til at åbne madpakken. Det pædagogiske personale opfordrer barnet til at spørge sin sidekammerat om hjælp. Barnet spørger om hjælp. Begge børn begynder at samarbejde om madpakken, og får den åbnet. Smilende kigger barnet til det pædagogiske personale. Efterfølgende er der endnu et barn der har brug for hjælp til at åbne madpakken. Barnet der havde spurgt den voksne først, melder sig straks til at hjælpe, og får åbnet madpakken.

Det pædagogiske læringsmiljø

§ 8 stk. 3

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte voksen initierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med de pædagogiske læringsmiljøer som en ramme for børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det pædagogiske personale arbejder bevidst og målrettet ved at tilrettelægge læringsmiljøerne ud fra børnenes behov og perspektiver samt med udgangspunkt i børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og deltagelsesmuligheder.

Al leg, læring og dannelse sker i fællesskabet, og Vuggestuen Kløvervangen arbejder derfor målrettet på at tilrettelægge læringsmiljøerne med udgangspunkt i fællesskabet og med fokus på udviklende og trygge voksne og børne relationer.

Vi arbejder med temaer der tager udgangspunkt i børnenes verden. Temaer, som børnene kan relatere til, og som giver mening for børnene. Temaerne er forskellige fra stue til stue, men er i hver stue med til at skabe det fælles tredje, og en genkendelighed i en længere periode. Det styrker læringsmiljøet omkring arbejdet med læreplanstemaerne, da vi mener at alle læreplanstemaer kan inddrages i arbejdet med temaer.

Bondegårdstema

Et praksiseksempel fra Vuggestuen Kløvervangen

Vi har havtema. Børnene er på skift med på tur til stranden, hver uge. En dag inde på stuen, siger barnet Martin: "Jeg har fundet en død krabbe". Den pædagogiske medarbejder spørger ind til hvor det var henne, og barnet svarer "Det var nede på stranden, sammen med vuggestuen" De fortsætter med at tale om, hvad man mere kan finde nede på stranden og kigger rundt på stuen, hvor der hænger tang og ligger sten og muslingeskaller i vindueskarmen.

Læring og de seks læreplanstemaer

§8 stk. 2 Læring.

Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved, at barnet bliver udfordret. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse.

§8, stk. 2 og 4 Læreplanstemaer.

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i de seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen med læringsmiljøet og børns læring. Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter de brede læreplansmål, herunder nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse inden for og på tværs af følgende seks læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med læring, hvor det pædagogiske personale giver børnene erfaring og oplevelser ved at have læringsmiljøer, hvor børnene bruger hele kroppen og alle deres sanser i læringsprocesserne. Børnene skal eksperimentere med forskellige materialer, gøre opdagelser og prøve nyt. Særligt de yngste børn erfarer gennem deres krop og sanser. Derved giver det pædagogiske personale, børnene mulighed for at sanse omverden alt mens, de udvikler deres forståelse af verden.

Via kommunikation og sociale interaktioner har det pædagogiske personale fokus på at skabe trygge læringsmiljøer, der udfordrer børnene og skaber rammer for at eksperimentere og bruge fantasien. Det pædagogiske personale har her fokus på at skabe ro og tid til, at børnene kan fordybe sig, undre sig, stille spørgsmål og møde dem med engagement og spørgsmål.

Børn i alderen 0-3 år tænker egocentriske, dvs. med udgangspunkt i egne umiddelbare følelser, hvad de kan lide/ikke lide, og det tager vi udgangspunkt i. Hjerneforsker Ann-E. Knudsen skriver i en artikel at, børns begrundelse for at lære noget er altid, at de er i en relation til en voksen, som de rigtig godt kan lide. Børn i alle aldre lærer første og fremmest i kraft af følelsen af samhørighed og relationer.

De seks brede læreplanstemaer understøtter de pædagogiske læringsmiljøer.

Alsidig personlig udvikling

---

§3

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med børns alsidige, personlige udvikling ved at det pædagogiske personale tilrettelægger og rammesætter pædagogiske læringsmiljøer, som er præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed. Dette med henblik på at alle børnene udvikler engagement og livsduelighed, får gåpåmod og deltagelseskompetence i læringsmiljøer. Det pædagogiske personale vil noget med børnene samtidig med, at de er anerkendende og involverende i børnenes verden. Alle børnene betragtes som ligeværdige individer og tages alvorlig.

Sådan arbejder vi med engagement

Med betydningsfuldt pædagogisk personale dannes stærke relationer, som udvikler børnenes engagement. Børnene skal respekteres, passes på og værdsættes. Det er med til at fremme børnenes mulighed for fordybelse, selvspekt, selvtillid og selvværd.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Have læringsmiljøer og aktiviteter i mange forskellige rum, for at børnene oplever og bliver bevidste om, hvad de mestrer
- Udviser empati og rummelighed, når børnene er kede af det. Lytte og trøste. Snakke og læse om følelser, fx ked af det, glad, sur, trist
- Være anerkendende i mødet med børnene, ved at støtte børnene i deres udvikling samt være bevidste om, hvor er jeg, hvordan ser jeg ud, min mor, far, søskende mm.
- Have fokus på børnenes intention og støtte, guide og hjælpe børnene med at sætte ord (verbalt/nonverbalt) på følelser og oplevelser
- Være nærværende, undersøgende og lyttende
- Bruge hånddukker eller lignende til at fortælle historier om følelser
- Tilrettelægge lege med verbale og nonverbale udtryk, fælles og individuelt
- Læringsmiljøet er præget af alsidighed, så børnenes dannelsesproces møder forskellige aktiviteter og legemuligheder i husets fysiske rammer, indretning og materialer. Børnene skal udfordres, ved at personalet i den daglige praksis tilbyder og motiverer børnene til at prøve noget, som de måske ikke har prøvet før. Fx hvis børnene har brug for hjælp til at gå i gang med kreative processer, motiverer det pædagogiske personale børnene og understøtter dem til at være med i værkstedet
- Børn har mulighed for at deltage perifært, og at det pædagogiske personale er opmærksom på hvilke børn der oftest ikke deltager, og derpå ændre praksis, så læringsmiljøet bliver tilpasset barnet
- Vi har en god balance i aktiviteter børn skal deltage i, og aktiviteter hvor børn deltager efter lyst.
- Den legende tilgang skal være grundlæggende. Fx kan der leges med de materialer der bruges til en kreativ aktivitet, inden aktiviteten starter
- Se på børnenes tegn, behov, sætte sig ind i deres følelser og ved at gå på indersiden af børnene

Tegn hos børnene om engagement

- At børnene kan og tør udtrykke egne behov og ønsker, sætter egne grænser og udviser empati for andre (ser/trøster mm)
- At børnene kan fordybe sig
- At børnene er deltagende og engagerende
- At børnene ved, hvad de hedder, hvem deres mor, far, søskende, voksne og børn i grupper, og at børnene ikke er tilbageholdende for nye udfordringer

Sådan arbejder vi med livsduelighed

Livsduelighed foregår gennem leg og aktivitet for at give børnene forståelse for et grundlæggende demokratisk værdisæt, som understøtter dannelse og livsduelighed. Børnene får erfaring med sig selv og andre på forskellige måder og med de følelser, der opstår i fællesskabet. Det pædagogiske personale skal understøtte og hjælpe i disse processer ved at få børnene til at føle sig betydningsfulde og anerkendte og således, at de forstår, at de er medskabere af egne livsbetingelser. Vi ser legen som et af de vigtigste

fremgangsmåder til at opnå livsduelighed, da lege giver børnene mulighed for at øve sig i og prøve oplevelser i øvearenaen leg.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Børnene har medbestemmelse, for at de føler sig betydningsfulde
- Børnene har mulighed for at deltage i fællesskaber, hvor de får erfaringer med at være opmærksomme på andre og deres meninger i omverden
- Skabe fleksible løsninger med udgangspunkt i børnenes behov. Fx mindre grupper, som personalet har sammensat på baggrund af deres viden om børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse
- De voksne er opmærksomme på de børn der trækker sig, og inddrager dem i blandt andet leg, ved at vejlede børnene til at lytte og give udtryk for deres og andres meninger
- Vi giver børn passende opgaver, såsom at hjælpe andre børn eller voksne i det daglige. Børnene bliver fx, opfordret til at hjælpe hinanden med at åbne madkasser osv.

Tegn hos børnene om livsduelighed

- At børnene føler, de høre til
- At børnene kan acceptere, at det er flertallet, der bestemmer
- At børnene kan og tør udtrykke egne behov og ønsker, sætte egne grænser og udvise empati for andre (ser/trøster mm)
- At børnene viser glæde og deltager i legen ved en demokratisk proces
- At børnene ytrer sig og ved, at flertallet bestemmer - og kan rumme det

Sådan arbejder vi med gåpåmod

Gåpåmod er børn med selvværd, som stoler på, at de er gode nok og har værdi i sig selv. Børnenes selvtillid fremmes af præstation og af deres handlemuligheder. Børn med selvværd og selvtillid har resiliens (modstandsdygtig) over for den modgang, de møder i livet. Læringsmiljøet skal understøtte børnene i at udtrykke deres følelser og håndtere konflikter uden at miste gåpåmodet.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Være rolig, anerkendende og respektfuldt i samvær med børnene. Fx bruger vi sproget til at opmuntre og støtte børnene i det, de øver sig på. Det være sig i garderoben, hvor børnene øver sig i at tage tøj af og på. Her er det pædagogiske personale tæt på for at understøtte børnenes nærmeste udviklingszone
- Understøtte og engagerer sig i legen og aktiviteter, hvor børnene støttes til at udfordre, udforske og erfare sig selv og andre. Fx støtter personalet børnene i, at de vil og kan selv, fx spise, klatre på rutsjebanen, barnevogne, puslebordet

- Være anerkendende i mødet med børnene for at støtte deres udvikling i at være bevidste om, hvem er jeg, hvordan ser jeg, min mor, min far m.fl. ud
- Understøtte børnene i at turde gå egne veje ved at vælge aktiviteter eller relationer til og fra samtidig med, at de er en del af et fællesskab.
- De voksne viser begejstring for noget børnene er ved at "øve" sig i. fx at slå kolbøtter, balancere osv.
- De voksne viser deres alsidighed, så alle børn har en voksen at spejle sig i
- Tegn hos børnene om gåpåmod
- At børnene har strategier til at håndtere modgang, udfordringer og kan være vedholdende
- At børnene deltager i det samlede børnefællesskab
- At børnene har mod til at løse konflikter og frustrationer
- At børnene vælger aktiviteter til og fra ved samtidig at være en del af et fællesskab
- At børnene vælger relationer til og fra ved samtidig at være en del af et fællesskab
- At de benævner, hvem de selv er og deres mor, far evt. søskende, bedsteforældre m.fl.

Sådan arbejder vi med deltagelseskompetence

Deltagelseskompetence er hvor børnene øver sig i at kunne iagttage og selv være deltagende. Ved at børnene forfølger, engagerer og fordyber sig, bliver de nysgerrige, og når det pædagogisk personale giver børnene anerkendelse for det de kan, deres opfindsomhed, vedholdenhed, innovation (nytænkning), lærer børnene at undres.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Børnene får mulighed for at forfølge og engagere sig
- Tilrettelægge læringsmiljøet, så børnene kan undre sig, blive inspireret til nysgerrighed og give anerkendelse for deres opdagelser

Læringsmiljøer, med mulighed for at børnene kan øve sig i at balancere mellem at være iagttagende med initiativtagende positioner. Det kan være i de forskellige aktiviteter og relationer, de indgår i

- Børnene får mulighed for at forfølge, engagere og fordybe sig i det, de er optagede af, hvorved børnene lærer at prioritere blandt de mange tilbud
- Have læringsmiljøet, som sikrer, at børnene kan undres, blive nysgerrige og anerkende dem for deres opfindsomhed, hvorved de støttes i at være vedholdende
- Børn får mulighed for at se aktiviteter an. Vi gentager aktiviteter, for at de børn der var iagttagende før, igen har mulighed for at prøve aktiviteten. Den voksne er opmærksom på om barnet bliver i

den iagttagende rolle. Den voksne skal så være nysgerrig på hvordan barnet kommer videre fra den iagttagende rolle

- Den voksne ligger vægt på at rose deltagelsen frem for produktet af aktiviteten

Tegn hos børnene om deltagelseskompetence

- At børnene eksperimenter med håndtering af konflikter
- At børnene går deres egne vegne fx ved at vælge aktiviteter og relationer til og fra
- At børnene deltager i samspil med andre og viser glæder derved
- At børnene inviterer andre børn ind i deltagelse, så de kan deltage sammen

Social udvikling

---

§5

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Sådan arbejder vi med deltagelse og medindflydelse

I Vuggestuen Kløvervangen mener vi at alle børn skal have mulighed for at deltage og have medindflydelse på deres hverdag. Afhængigt af alderen, kræver det nogle læringsmiljøer der

Alle børn er afhængige af, at de bliver mødt med en respekt af, at forskellighed er en ressource, og at de mødes med glæde og anerkendelse. Børnene skal føle sig værdifulde og føle, at de hører til. Børnene skal have mulighed for at bidrage til fælles lege, aktiviteter og samvær, der støttes og understøttes med respekt for, at der kan handles anderledes end planlagt. Vi mener at fællesskabet blandt andet styrkes af at de voksne er begejstrede i arbejdet, og viser glæde over for hvert barn.

Ann Knudsen hjerneforsker skriver i en artikel at: "Børns begrundelse for at lære noget er altid, at de er i en relation til en voksen, som de rigtig godt kan lide. Børn i alle aldre lærer altså først og fremmest i kraft af følelse af samhørighed og relation".

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- ICDP støtter den pædagogiske tilgang, hvor børnene bliver hørt, støttet, værdsat og set for det individuelle barn ind i den sociale kontekst

- Tilbyde læringsmiljøer, hvor børnene samarbejder og derigennem styrke børnefællesskabet og det enkelte barns sociale udvikling, fx ved at bygge huler, løfte tunge sandsække sammen, gør børnene opmærksom på at hjælpe hinanden i garderoben
- Den voksne er opmærksom på at invitere alle børn i fællesskabet, og er særligt opmærksom på hvis der er et barn der er udfordret ved at deltage eller være med i fællesskabet. Det gør vi fx. hvis et barn, der har svært ved at indgå i sociale relationer, men er rigtig dygtig til at bygge med legoklodser. Her inviterer vi de andre børn til leg med legoklodser, for at de derigennem får øje på det andet barns ressourcer
- Skabe tryghed og opbygge relationer ved at guide og lege med børnene i forhold til samspil med hinanden (trøste, ae, dele mm)
- Vi arbejder med temaer på stuerne, der skaber det fælles tredje, der øger fællesskabet idet vi har et fælles udgangspunkt. Børnene får en fællesforståelse for hvad vi arbejder med, og et fælles sprog
- Vi hilser på alle børn og viser gensynsglæde. Når børnene bliver hentet, er vi opmærksomme på at sige farvel til barnet, sammen med et andet barn. Fx ved at sige "Ej se, Jens skal hjem nu, vi kan lige sige farvel"
- Børnene er med til at skabe stuerne udtryk, ved at der i hele Vuggestuen Kløvervangen er kreationer lavet af børn, i børnehøjde. Børn har medindflydelse hvor deres kreationer fx hænges op.
- Børnenes ønsker til sange, lege inddrages løbende i aktiviteten, da vi ser børnenes ideer som en værdi i sig selv

Tegn hos børnene på deltagelse og medindflydelse

- At børnene begynder at danne relationer i forskellige kontekster, til personalet, lokal- og nærmiljøet, aktiviteter, ting og legetøj
- At børnene engagerer sig og har fælles glæde ved at være sammen med andre
- At børnene trives og er glade for at være i Kløvervangen
- At børnene selv kontakter de andre børn og det pædagogiske personale omkring sig
- Børnene giver udtryk for deres ideer, og ved at de kan og må bidrage med ideer

Sådan arbejder vi med empati

Empati handler om at forstå egne og andres følelser, evner at se sig selv med andres øjne og forstå, hvordan andre reagerer. Vi møder børnene med tillid, tryghed, nærvær og anerkendelse. Det vigtigste værktøj i tilknytning til at udvikle sociale kompetencer er sproget - både det verbale og nonverbale. Sprog udvider børnenes mentale (bevidsthed) kompetencer samtidig med, at deres eget sociale ståsted skabes.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Hjælpe børnene med at lægge mærke til hinandens reaktioner og handlinger, og dermed få skabt et fællesskab, hvor børnene er opmærksomme på hinanden og hinandens signaler
- Være opmærksomme på at italesætte børnenes følelsesmæssige udtryk, og derigennem give dem en erfaring med, at det er sådan, jeg har det, når jeg er vred, ked af det eller glad. Det giver det enkelte barn en oplevelse af at blive set, hørt og forstået, samtidig med at det begynder at kæde ord og følelser sammen, så det med tiden selv kan fortælle, hvordan det har det
- Forskellige følelses udtryk er tilgængelige i stuens indretning, bøger og lege
- I sanglege der får børn til at udtrykke sig med forskellige følelser fx "Bjørnen sover" (bange, sur), leger vi med følelsesbegreberne, og sætter ord på hvad vi føler
- Være opmærksomme på børnenes indbyrdes relationer og venskaber og understøtte børnene i deres lege
- Samarbejde med forældrene om børnenes sociale læring og udvikling for at understøtte børnenes indbyrdes relationer og fællesskab
- Har små legegrupper, der giver muligheden for tætte relationer, hvor børnene bliver mere opmærksom på hinanden
- Vi laver massage på hinanden, og gør opmærksom på at børnene spørger den anden part om det føles rart

Tegn hos børnene om empati

- At børnene viser omsorg for et andet barn verbalt/nonverbalt, aer, trøster, kommer med legetøj, spørger om andre vil deltage i legen
- At børnene viser forståelse for andre børns behov verbalt/nonverbalt
- At børnene har forståelse for andres handlinger i fællesskaber og viser interesse for hinanden
- At børnene kan begå sig i verden
- At børnene er selvstændige, og de oplever at have medbestemmelse
- At børnene er bevidste om egne følelser, og har en begyndende forståelse for hvad der hjælper dem

Sådan arbejder vi med legens betydning

I Vuggestuen kløvervangen leger både voksne og børn sammen. Vi ser legen som et redskab til at fremme børnenes sociale læring og udvikling. Det er både den frivillige leg, og den voksenstyrede leg der bruges i arbejdet. Det er i leg, at børnene får mulighed for at øve sig i at forhandle, give, tage og løse konflikter. Legen bliver understøttet af de voksne, der gør sig pædagogiske overvejelser i forhold til hvordan legen kan udvikle sig, for at den skaber de bedste muligheder for at udvikle børnenes sociale kompetence.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Understøtte legen til at forhandle, indgå kompromisser og løse konflikter, børnene lærer at afstemme sig i forhold til andre
- Opsætte demokratiske processer ved at give dem valgmuligheder, samt at det er flertallet, der bestemmer
- Børnene aktivt er medbestemmende om, hvad de skal lave
- Gå foran, bagved, ved siden af for at understøtte børnene i legefællesskaber
- Læringsmiljøerne har fokus på børnenes behov gennem legen i forhold til de fysiske rum, indretning, legetøjet og atmosfæren
- Vi leger rollelege med børnene. Det starter med de første give og tage lege, til fx køkkenleg osv.
- Vi leger med hånddukker, der kan tage udgangspunkt i stuens generelle arbejde med følelser, og fortælle historier børn kan genkende fra hverdagen

Tegn på legens betydning for social læring

- At børnene indgår i børnefællesskaber
- At børnene leger, udforsker og eksperimenterer i fællesskabet med andre
- At børnene iagttager andre børn
- At børnene kommer med konstruktive legeudspil, og at de fastholder legen
- At børnene afstemmer med hinanden - hele tiden

Kommunikation og sprog

---

§7

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med læringsmiljøer om sproget med interaktioner, rollemodeller og fællesskaber. At børnene lærer i samspillet med personalet, som er rollemodeller. Sproget og kommunikation er ikke medfødt, som fx hørelsen. Evnen til at udvikle sproget er dog medfødt. Sproget bygger på sansemotoriske færdigheder som balance, hørelse, syn samt på det sociale, emotionelle og motoriske. Børnene lærer gennem sanserne: se, høre, føle, smage og lugte.

Sådan arbejder vi med interaktioner

Børnene lærer sprog gennem kommunikation, blikretning, pludrer og kropsbevægelser. Det pædagogiske personale har derfor fokus på at være indlevende, nysgerrige, skabe nærvær, have øjenkontakt og få fælles opmærksomhed, da det giver børnene gode sproglige muligheder. Selve sproget består af udtale, den ekspressive del (det, vi hører), og den del kommer tit af sig selv.

Sprogforståelse/ordforråd/sætningsproduktionen er den impressive del (vi kan fornemme den), den afdækkes ved undersøgelser

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Have fokus på at være indlevende og nysgerrige i kommunikation med børnene. Ved at sætte ord på, i forbindelse med rutiner, aktiviteter og ved at lytte til børnenes perspektiver
- Gentage og udvide sproget fx hvis barnet siger: "jeg vil gerne have jordbær", gentager personale: "Du vil gerne have et af de røde jordbær". Sproget justeres i forhold til børnene
- Sætte ord på handlinger og bruge avanceret sprog. Fx barnet siger: "Se alle de farver, min bluse har", og personalet svarer: "Ja, der er godt nok mange farver. Det er da en rigtig multifarvet bluse, du har på i dag"
- Samarbejde og vejlede forældrene i, hvordan de optimalt interagerer med deres barn
- I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med projektet **READ**, som indebærer at vi i huset har et udvalg af bøger, som man låner med hjem sammen med sit barn. Sammen med bogen følger en vejledning til, hvordan man kan læse dialogisk læsning, og man får tilsendt et link med en video som viser hvordan det er en god ide at læse bøger/snakke når man læser bøger, med sit barn. Forskning viser at den sproglige udvikling i de første leveår har stor betydning både i forhold til læse- og

skrivefærdigheder senere i livet, men også i forhold til barnets sociale liv og dannelse. Sprog er et vigtigt redskab til at kunne sætte ord på sine følelser og handlinger, samt forstå andres behov og hensigter

- Vi leger med ord. De voksne er opmærksomme på at lege med ordene, give ting andre navne, for at skabe en undring
- Lege med sprog og understøtte børnene med tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, udtale og sætningsdannelsen ved at give dem nye begreber og udtryksformer
- Vi bruger babytegn. For at have en genkendelighed, arbejder især larvestuerne med det samme tegn
- Vi har samlinger som en fast del af hverdagen, hvor der er plads til sang og leg
- De voksne er med til at skabe rum til at børnene har mulighed for at have dialog i længere tid

Tegn hos børnene om interaktioner

- At børnene udveksler blikretning og pludrer
- At børnene kræver nærvær og øjenkontakt
- At børnene bruger sproget til dialog nonverbalt/verbalt
- At børnene giver udtryk for sig selv og med tiden får lært at bruge sproget til at løse uoverensstemmelser
- At børnene fortæller om deres oplevelser i hverdagen

Sådan arbejder vi med sproglige rollemodeller

Børnene har brug for, at der bliver talt om alle hverdagsting med sproglige, pædagogiske medarbejdere som rollemodeller, der sætter ord på alt. Når vi samtaler, er det vigtigt at være bevidste om, hvad vi siger, hvordan vi siger det, og hvornår vi siger det.

Når børnene eksperimenterer kommunikativt og sprogligt, får de erfaringer med at aflæse, genskabe og udvikle en passende kommunikation i forskellige situationer og fællesskaber

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Være bevidst om sin egen måde at kommunikere, agere og lytte
- Være tydelige og lave sammenhæng mellem det, vi siger, og det vi gør
- Være opmærksomme på børnenes kropssprog, det de udsender og reagere med opmærksomhed på dette
- Indgå i dialoger og øver børnene i at lytte og tale
- Vi giver børnene tid til at komme med et svar i en dialog
- Vi er nærværende i dialogen, og viser tydelig interesse i hvad barnet fortæller

Tegn hos børnene om sproglige rollemodeller

- At børnene kommunikerer med andre via talesprog, mimik/kropssprog

- At børnene stiller spørgsmål, fortæller, lytter og leger med sproget
- At børnene kan aflæse og kommunikere i forskellige fællesskaber
- At børnene lytter og svarer i samme kontekst

Sådan arbejder vi med fællesskaber

At lære sprog er at udvikle børnenes identitet og skabe tilhørsforhold til fællesskabet, at forstå sig selv, omverdenen og danne sociale relationer. Sproglige udfordringer kan give selvværds- og selvtillidsproblemer samt gøre det svært for børnene at indgå i lege og samvær. Børnene lærer sprog fra det pædagogiske personale, de udvikler også sproget gennem legen i den ligeværdige relation med andre børn. Gennem erfaringerne med at bruge sproget i forskellige sammenhænge, opnår børnene læring med konsolidering (evne til at overføre de sproglige erfaringer til lignende situationer) og generalisering (overføre de sproglige erfaringer til anderledes situationer).

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Tænke sprog ind som lege, ved at være deltagende og rammesættende i legen
- Alle børn får deltagelsesmuligheder i legen med andre børn
- Understøtte sproget i spontan leg og andre meningsfulde sammenhænge ved at være opmærksomme ved siden af børnene
- Organisere læringsmiljøet, hvorved alle børnene kan indgå i legefællesskabet og opnå deltagelsesmulighed, det kan fx være at indgå i en mindre kontekst, hvor de kan øve kompetencer gennem leg med andre
- Give børnene en bred vifte af læringsmuligheder i fællesskabet ved at introducere muligheder for at få erfaringer med skriftsprog

Tegn hos børnene om fællesskaber

- At børnene opsøger børnefællesskabet
- At børnene sproglige nonverbalt/verbalt giver udtryk for at ville lege med andre
- At børnene stiller spørgsmål om bogstaver
- At børnene efterspørger at få læst højt og taler om bøgerne
- At børnene ytrer sig i fællesskabet

Krop, sanser og bevægelse

---

§9

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

I Vuggestuen Kløvervangen understøtter vores læringsmiljøer børnenes behov og lyst til at undersøge verden gennem kropslig bevægelse og sansestimuli.

Vi mener, at børnene lærer med *hele* kroppen og tilrettelægger derfor den pædagogiske praksis på en måde, hvor alle børn får mulighed for at udfordres motorisk og sanseligt i foranderlige, men trygge rammer.

Sådan arbejder vi med kroppen

De kropslige erfaringer børnene tilegner sig, har indflydelse på deres udvikling og læring, både intellektuelt, motorisk og socialt. Børnene erfarer verden gennem egen krop, i samspil med andre børn og voksne. Det pædagogiske personale har derfor fokus på mulighedsskabende læringsmiljøer, som tilgodeser børnenes forskellige udgangspunkter for kropslig, kognitiv og social udvikling.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Være kropslige rollemodeller for børnene ved selv at være aktivt deltagende. Eksempelvis hoppe, danse, tumle på børnenes initiativ, have bare tæer i sandet, lave kolbøtter og hjælpe børnene med at sætte ord på deres følelser.
- Udvikle på lege og aktiviteter i samarbejde med børnene samt løbende justere pædagogiske aktiviteter i forhold til børnenes aktuelle lyst og behov.

- Skabe læringsmiljøer, der understøtter forskellige måder at bruge kroppen på. Det gør vi ved at skabe mindre rum med dæmpet belysning til rolige stunder, læsning mm. Opsætte nye forhindringer på legepladsen, fx bildæk der skal køres udenom på cykel/scooter. Tilføje nye elementer
- Skabe processer for børnene med æstetiske, sociale, følelses- og bevægelsesmæssige processer. Det kan være danse, tromme, sanglege, rytmik mv med mange gentagelser
- Støtte børnene i egne bevægelsesmønstre, som foregår i læringsmiljøerne
- Børnene skal altid have mulighed for at bevæge sig. Børnene må i Vuggestuen Kløvervangen gerne løbe på gangen

Tegn hos børnene om kroppen er:

- At børnene bruger forskellige motoriske bevægelser i de daglige lege og aktiviteter
- At børnene er glade for at bevæge kroppen
- At børnene udtrykker større kendskab til kroppens funktioner fx ved at pege og benævne kropsdelene
- At børnene har en bevidsthed om at skulle tisse og gå på toilet
- At børnene har tilegnet sig kropslige færdigheder som fx at suge, pudse, bide i en pære osv.
- At børnene viser glæde ved i perioder at holde kroppen i ro

Sådan arbejder vi med sanser

Sanser er vores krops ydre og indre sanser, som har betydning for, hvordan vi har det og kan bevæge os. Derfor har vi viden om sanseintegrationens betydning for motorikken. Vores krop har fem sanser: øjet, øret, huden (taktil, berøringssans, smertesans og temperatursans), smagssans og lugtesans. De indre sanser er: hovedbalance, stillingssansen, kendskab til kroppen, fornemmelse af højre og venstre side, op, ned, over, under, omkring, afstand, størrelse og tidsbegreb. Et sanseligt læringsmiljø udvikler børnene kropslige og sanselige indtryk og udtryk, og styrker deres evner til at aflæse og forstå andres kropssprog.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Etablere læringsmiljøer, der stimulerer børnenes sanser. Det kan fx være at stimulere barnets følesans med et fodbad, hvor børnene får lov til at fornemme, hvordan det er at træde på noget blødt og noget hårdt, fodmassage og får smurt fødderne ind i creme
- Give børnene plads til at opleve deres omverden med alle sanser. Det kan være at lege med mudder i sandkassen eller hoppe i store vandpytter på legepladsen
- Give børnene oplevelser i forskellige rum i forhold til retning, dybde og til børnenes egne bevægelser

Tegn hos børnene om sanser

- At børnene verbalt, nonverbalt eller med mimik giver udtryk for de sanseoplevelser, de udvikler og tilegner sig
- At børnene kan holde på farver og kan farvelægge, klippe med en saks, spise med ske, kniv og gaffel, smøre mad selv, hælde fra kande og selv tage mad
- At børnene rører ved fx bolledej, modellervoks, blødt, hårdt, varmt, koldt, rundt, kantet, slå, ae
- At børnene lytter til forskellig musik, larm, stilhed, fugle, biler, selv spiller, råber, hvisker, synger
- At børnene ser farver, lys, mørke, former, laver ansigter, efterligner, kigger og læser bøger
- At børnene lugter til forskellige ting og materialer

Sådan arbejder vi med bevægelse

Bevægelse er at børnene udforsker verden og bruger deres krop med alle sanser i indtryk og udtryk. Det gør, at børnene lærer at aflæse og forstå andres kropssprog.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Indrette rum til både stille aktiviteter og aktiviteter, der kræver plads til bevægelse
- Tilrettelægge læringsmiljøer ude og inde, der fokuserer på bevægelsesglæde. Fx kan det pædagogiske personale bruge den lokale multisal i vinterhalvåret. Her kan der klatres, kravles, trilles og rulles og spilles boldspil, hvor børnene øver sig i at kaste og gribe. Der er også mulighed for at høre musik, som børnene kan bevæge sig til
- Tilrettelægge at legetøjet er i børnehøjde, det kan være forskellige redskaber fx bolde og følebræt

Tegn hos børnene om bevægelse

- At børnene deltager og tager initiativer til at bevæge sig, efterligner, igangsætter en aktivitet, er nysgerrige (spørgende, undrende og søgende)
- At børnene kan hoppe, trille, slå kolbøtter, kravle (krydsbevægelser), komme op og ned, kunne sidde, gå lange ture, cykle, løbe mv.
- At børnene bevæger sig på forskellige terræn og underlag, snurrer om egen akse, balancerer, cykler og meget mere

Natur, udeliv og science

---

§11

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

I Skødstrup Dagtilbud arbejder vi med natur, udeliv og science, ved at det pædagogiske personale har læringsmiljøer der gør børnene nysgerrige og undersøgende, og som får dem til at øve sig igen og igen for derved at give børnene tillid til egne ideer og evner - også selvom de møder modstand.

Sådan arbejder vi med natur

Natur er både i byen og på landet. At være i naturen giver glæde, engagement og sansning. Naturen er påvirkelig, når børnene ser og sanser i naturen, får de erfaringer med, at der er sammenhæng i naturen. Det pædagogiske personale giver børnene mulighed for at se sammenhæng med bæredygtighed som at konstruere, genanvende og reparere med forskellige teknikker og materialer.

Vi mener at naturen aldrig bliver kedelig, da vi hele tiden kan undersøge mere og mere. Børnene kan her øve sig i at holde fokus, koncentrere sig, være nysgerrig og det at turde at undre sig. Vi kan kigge på et træ, så komme tættere på, og se at det består af blade, en stamme og rødder. Og for hvert skridt undersøgeres mere og opdages.

Praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- De voksne udnytter naturens naturlige læringsmiljøer, ved at inddrage både børn og naturen i arbejdet. Fx ved at bruge blade til at male med, pinde at tromme med, jord at tegne i
- Vi besøger forskellige biotoper, såsom vandhul, skov og strand. Vi indfanger planter og dyr fra de forskellige steder, og tager dem med hjem til nærmere undersøgelse
- Inddrage og gøre opmærksom på naturfænomenerne ved at arbejde kreativt med fx, forårsblomster, sommerfugle, snefigurer, klistre efterårsblade sammen
- Vi spiser naturen. I takt med årstiderne skifter, laver vi brombærmarmelade, lave hyldeblomst saft, fanger krabber til suppe

- Den voksne er nysgerrig sammen med børnene på naturens muligheder, ved at undre sig sammen. Derved bibeholder vi en interesse i arbejdet med naturen.
- Vise glæde ved at være i og bruge naturen
- Den voksne giver plads til at børnene kan undersøge på egen hånd, ved fx at rumme at barnet graver udenfor sandkassen, flytte naturmaterialer

Tegn hos børnene om natur

- At børnene verbalt og nonverbalt viser nysgerrighed og viser interesse for dyr og planter, vejr og vind
- At børnene sammen med en voksen, smager på naturen
- At børnene dufter, ser og føler på planter og dyr
- At børnene lytter efter de lyde, der er i naturen
- At børnene kan rumme det at sanse naturen, føle, dufte og smage naturen
- At børnene opsøger de voksne for at de sammen kan undersøge mere natur
- At børnene selv undersøger naturen, og bruger nyopdagede metoder til at undersøge, fx ved at efterspørge lup, undersøgelses glas osv.

Sådan arbejder vi med udeliv

Udeliv er at være i naturen, som giver plads til bevægelse, aktivitet, lege, kreativitet og fantasi. Det kan være trygge, afgrænsede rum eller det vilde og rummelige rum med plads til fordybelse og fascination. Det kan give børnene lyst til at være ude.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Børnene arbejder med naturmateriale i træhytten. Vi snitter bark af, saver i grene, river blade i små stykker
- Bygger shelters med presenninger, bygger hule. På legepladsen og i skoven
- Leger med naturmaterialer. Pinde bliver til knive, jord til guld, blade til penge. En kreativ tilgang
- Har lege, der udfordrer børnenes motorik, som fx, gemmeleg, balancebane, klatrer op ad skrænt med reb
- De voksne er og gør opmærksom på de omskiftelige læringsmiljøer naturen giver børnene, ved at have plads til bevægelse, og fordybelse

Tegn hos børnene om udeliv

- At børnene er trygge ved naturen og tør bevæge sig i den, viser glæde, stiller spørgsmål og undres

- At børnene bruger naturmaterialer i deres leg. Kan tilrettelægge materialet, så det lige passer til deres leg
- At børnene selv tager initiativ og bruger deres sanser med stor nysgerrighed
- At børnene opsøger lege, der udfordrer børnene motorisk og har mod på mere.
- At børnene har fantasi til at forvandle noget til noget andet

Sådan arbejder vi med science

Science er at give børnene mulighed for at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhæng. Det stimulerer børnenes nysgerrighed med at kategorisere og systematisere omverdenen, ved at undersøge og analysere, lave eksperimenter, forundre sig og udforske. Det, at forholde sig til naturen og tage den ind, gør, at børnene får fornemmelser for tal, størrelser og en begyndende matematisk opmærksomhed.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Inddrage børnenes viden samtidig med, at det pædagogiske personale forstyrrer og udfordrer børnenes forståelse af egne viden, fx ved at arbejde med de fire elementer og vejrfænomener. Hvor kommer det fra, hvorfor er det der, og hvad bruger vi det til
- Børnene og de voksne undersøger og undrer sig sammen om materialer og genstande. Fx hvad der flyder, og hvad der synker, hvormed børnenes nysgerrighed udfordres.
- Vi gør brug af mikroforsker materialet, der understøtter de voksne i at være nysgerrig og undersøgende sammen med børn
- Der er muligheder på legepladsen til at børnene på eget initiativ kan undersøge steder hvor der kunne gemme sig dyr. Fx i kvashegn, jordbunken eller gamle træstykker.
- Skabe læringsmiljøer hvor børn selv kan danne erfaringer med årsag og virkning. Fx vandbaner, kan bygges, hvordan får vi båden i en bestemt retning
- Vi besøger forskellige biotoper, hvor børnene møder forskellige planter og dyr, og derved får mulighed for at sortere og sætte i systemer
- Vi indfanger kriblekrabledyr, og beundrer dem i længere tid ved at have dem i vuggestuen.
- De voksne er opmærksomme på at bruge forholdsord som lang, lille, tung let og lader børnene danne sig de erfaringer ved at bære på fx sandsække
- Børnene bliver gjort opmærksomme på de forskellige teknologiske muligheder vi har for under få ny viden, ved fx at søge efter dyr og planter på internettet, sammen med den voksne.
- Vi bruger opslagsbøger sammen med børnene
- Den voksne er bevidst om, at den voksne ofte har svaret, men ikke skal komme med svaret med det samme. Vi lader børnene danne sig erfaringer. Fx hvis børnene finder en regnorm, men børnene kalder det for en larve, så undersøger vi hvordan larven bevæger sig osv.

Tegn hos børnene om science

- At børnene opdager noget i naturen, de undrer sig over i fællesskabet
- At børnene begynder at tælle og se forskellige former

- At børnene stiller spørgsmål om sammenhæng mellem forskellige dyr og hvor de bor
- At børnene eksperimenterer og udforsker og ved hvor man kan få mere viden fra.
- At børnene har fantasi til at forvandle en ting til noget andet
- At børnene spørger efter teknologiske redskaber til viden og eksperimenter
- Have læringsmiljøer med legemuligheder og oplevelser i og med naturen. Fx ved at sortere affald og genanvende, se kompost med frugtrester og kaffegrums, hvor mulden bruges i højbede til at plante krydderurter og blomster
- Læringsmiljøerne er med forskellige sansning, naturfænomener og naturtyper, hvor børnene får mulighed for at få oplevelser i naturen med et bredt udsnit at både by og land. Fx skov, strand, moser og vandløb samt levende organismer som dyr, mikroorganismer og planter
- Tilrettelægge læringsmiljøer med årets gang fx om vejret, solsystemet, forskellige fænomener og fødekæder. Fx fra jord til bord, at holde høstfest, koge marmelade og tilberede mad af årstidens grøntsager
- Have læringsmiljøer med forskellige redskaber, teknikker og materialer. Fx vi samler kerne fra planter og planter dem i plantekasser for at se dem vokse
- Vise glæde ved at være i og bruge naturen

Tegn hos børnene om natur

- At børnene sorterer, sammenligner naturmaterialer og hjælper med at passe på planter og dyr
- At børnene viser glæde ved at være i naturen
- At børnene begynder at benævne dyr og planter
- At børnene verbalt og nonverbalt viser nysgerrighed og viser interesse for dyr og planter, vejr og vind
- At børnene passer og plejer planter mm
- At børnene smager på forskellige bær og blomster fra naturen
- At børnene dufter, ser og føler på planter og dyr
- At børnene lytter efter de lyde, der er i naturen

Sådan arbejder vi med udeliv

Udeliv er at være i naturen, som giver plads til bevægelse, aktivitet, lege, kreativitet og fantasi. Det kan være trygge, afgrænsede rum eller det vilde og rummelige rum med plads til fordybelse og fascination. Det kan give børnene lyst til at være ude.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Læringsmiljøerne er med forskellige legemligheder og oplevelser i og med naturen, fx bevægelse, fantasi og kreativitet
- Kreativitet med plads til fantasi og fortolkning fx en træstub forvandles til en bus eller en talerstol
- Har læringsmiljøer med trygge, afgrænsede rum med plads til fordybelse og fascination
- Har læringsmiljøer med det vilde og rummelige rum med plads, som giver børnene lyst til at være ude. De kan være vilde lege i naturen fx ved skoven, havet, stranden og på legepladsen

Tegn hos børnene om udeliv

- At børnene er trygge ved naturen og tør bevæge sig i den, viser glæde, stiller spørgsmål og undres
- At børnene har lyst til at bevæge sig rundt i naturen
- At børnene selv tager initiativ og bruger deres sanser med stor nysgerrighed
- At børnene lytter til de lyde, der er i naturen
- At børnene har fantasi til at forvandle noget til noget andet

Sådan arbejder vi med science

Science er at give børnene mulighed for at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhæng. Det stimulerer børnenes nysgerrighed med at kategorisere og systematisere omverdenen, ved at undersøge og analysere, lave eksperimenter, forundre sig og udforske. Det, at forholde sig til naturen og tage den ind, gør, at børnene får fornemmelser for tal, størrelser og en begyndende matematisk opmærksomhed.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Inddrage børnenes viden samtidig med, at det pædagogiske personale forstyrrer og udfordrer børnenes forståelse af egne viden, fx ved at arbejde med lys, luft, og vejrfænomener.
- Børnene lærer om materialer og genstande. Fx hvad der flyder, og hvad der synker, hvormed børnenes nysgerrighed udfordres.

-
- Læringsmiljøer med antal, former og forholdsord. Fx hvor mange vi er, og hvor mange der mangler at komme, hvordan klodser kan være kantede eller runde, hvem der er højest, og hvem der er lavest mm.
- Have kreative læringsmiljøer. Fx en hængekøje bliver med hjælp fra en snor, noget, børnene går på og holder balancen

Tegn hos børnene om science

- At børnene opdager noget i naturen, de undrer sig over i fællesskabet
- At børnene begynder at tælle og se forskellige former
- At børnene stiller spørgsmål om sammenhæng mellem forskellige dyr og hvor de bor
- At børnene eksperimenterer og udforsker
- At børnene har fantasi til at forvandle en ting til noget andet
- At børnene spørger efter teknologiske redskaber til viden og eksperimenter

Kultur, æstetik og fællesskab

---

§13

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, materialer, redskaber og medier.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med kulturelt indtryk og udtryk samt kultur og fællesskaber, hvor børnene møder nye sider af sig selv, som giver mulighed for at udtrykke sig på forskellige måder til at begå sig i omverden med.

Sådan arbejder vi med kulturelt indtryk og udtryk

Læringsmiljøet understøtter, at børnene får mulighed for at deltage i en skabende og eksperimenterende praksis, båret af børnenes lyst, kreativitet, improvisation og aktiv deltagelse. Det handler også om at forstå og fortolke andres, egne tanker og drømme. At kunne skabe, tænke, føle og sanse er vigtigt for identitetsdannelse, deltagelse og viden om samfundet. Fantasien er en stor del af børnenes leg. Vi ser den også som en stor faktor i at kunne udtrykke sig kulturelt.

Praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Børnene har berøring med forskellige kunstarter fx musik, sang, maleri og scenekunst, hvor børnene kan være både iagttagende og deltagende. Fx se et teaterstykke, klæde sig ud, høre musik, læse og danse
- Børnene får mulighed for at se de andre børns udtryksformer, ved at de kreative produkter hænger i børnehøjde.
- Læringsmiljøer med mulighed for at klippe, male, tegne, klistre, bage og modellervoks til skabende processer med børnenes egne måde at udtrykke sig på
- Vi gentager historier, og arbejder med historiens indhold ved at lege teater sammen.
- Børnene bidrager med deres udtryk på legepladsen og indenfor, og er medskabende i Kløvervangens udsmykning.
- De voksne er nysgerrige på hvad barnet er optaget af, og lader sig inspirere af barnets egne kulturelle udtryk, ved at inddrage børnenes ideer.
- Børnene har mulighed for at arbejde kreativt, både formiddag og eftermiddag med forskellige rammer

Tegn hos børnene om kulturelt indtryk og udtryk

- At børnene selv begynder at spille teater, synger, klæder sig ud, høre musik, læser mm
- At børnene udtrykker sig kreativt gennem at male, tegne mm
- At børnene har et ønske om at udtrykke sig ved at være kreative.
- At børnene er aktivt vælger at pynte stuen.
- At børnene i den frivillige leg, udtrykker det oplevede ved at male, lave teater eller synge.
- At børnene giver udtryk for forskellige traditioner. Fx til fastelavn, slår vi katten af tønden, og til påske kommer påskehønen.
- At børn ene gerne vil afprøve at udtrykke sig med nye materialer, på nye måder

Sådan arbejder vi med kultur og fællesskab

Kultur og fællesskab er, hvor børnene mødes med nysgerrighed og respekt for den måde, de gør tingene på i tid og rum som lege, venskaber og konflikter. Børnene har et demokratisk fællesskab, hvor alle børn kan deltage og opleve sig selv som en aktiv del af beslutningsprocesserne.

I praksis gør vi det ved, at det pædagogiske personale arbejder med at:

- Have demokratiske processer. Fx kan børnene komme med forslag, og efterfølgende kan de stemme om det. Derved lærer børnene at flertallet bestemmer.
- Demokratisk fællesskab, hvor alle børnene kan deltage og opleve sig selv som en aktiv del af beslutningsprocesserne, da børnene først lærer at erkende eget ståsted, rødder og udviklingsmuligheder i mødet med andre og det anderledes
- Give børnene varierede udtryksformer, jo rigere og mere varierede udtryksformer, det pædagogiske personale skaber, jo mere varieret bliver børnenes opfattelse af sig selv, andre og omgivelsen

- Læringsmiljøer er med æstetiske rum, som er skabt af det pædagogiske personale med møbler, udsmykning, materialer, farver mm., hvori børnene finder overskuelighed, ro og glæde
- Børnene får kendskab til forskellige traditioner, som jul, påske, fastelavn og fødselsdage
- Børnenes egne meninger om indhold til hverdagen. Fx ved at børnene deltager og oplever sig selv som en del af beslutningerne
- Møde børnene med nysgerrighed og respekt for den måde, de gør tingene på, i tid og rum som lege, venskaber og konflikter

Tegn hos børnene om kultur og fællesskab

- At børnene benævner former og farver
- At børnene udtrykker glæde ved at være sammen med andre
- At børnene har respekt for andre og forståelse af sig selv
- At børnene kender de forskellige traditioner og har været med til at fejre dem.
- At børnene ser frem til og snakker om i fællesskab om de traditionelle indslag de voksne kommer med. Som Påskehønen, og julemanden.
- At børnene giver udtryk for de forskellige traditioner, fx til fødselsdage hænger vi flag op på stuen og sætter flag frem med fødselsdagsskilt

Børnemiljø

---

§8, stk. 7 Børnemiljø

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med de fysiske rammer med et kritisk og kreativt blik på lokalerne og legepladserne for at understøtte udviklende og lærende læringsmiljøer. Det giver det pædagogiske personale mulighed for - med den fornødne ro, forudsigelighed og rammer - at kunne fordybe sig i legen. Læringsmiljøerne skal være fleksible og understøtte den aktuelle børnegruppes behov. De seks læreplanstemaer skal indtænkes både inde og ude. Hermed skaber det pædagogiske personale mulighed for, at børnene får erfaring gennem legen i spontant opståede, børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter.

Børnene skal inddrages i vores psykisk børnemiljø ud fra deres perspektiver, hvor det pædagogiske personale arbejder gennem samtaler med børnene og iagttagelser. Børnene mødes med anerkendelse, indlevelse og nærværende tilgang. Et godt psykisk børnemiljø kræver et godt fællesskab med gode og trygge voksen- og børnerelationer. Børnene skal mødes med troværdighed, respekt og engagement.

Vores æstetiske børnemiljø skal være stimulerende ude og inde. Børnene har mulighed for at præge børnemiljøet med egne ideer, det er især ved at den voksne er opmærksom på at give børnene en medbestemmelse i opgaven. Vi rammesætter, organiserer og tilrettelægger børnemiljøerne, hvor der inspireres til leg, nysgerrighed og fantasi, som er tilpasset børnene.

Børn i udsatte positioner

---

§8 stk. 5

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med børn i udsatte positioner, som har brug for at udvikle nogle færdigheder og få viden til at komme godt i gang med livet. Vi tager udgangspunkt i børnenes nærmeste udviklingszone og bygger stilladser op med tydelig struktur, som børnene kan navigere i.

Børnene skal opleve en differentieret pædagogik for at støtte alle børnene i positive mestringsoplevelser. De skal opleve at være en del af børnefællesskabet, ved at vi organiserer og etablerer legegrupper, hvor alle kan deltage.

Det betyder, at det pædagogiske personale har kompetencer til at kunne mestre udfordringer, hvormed de understøtter alle børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det pædagogiske personale skal kende interne og eksterne samarbejdspartnere og have en tæt samskabelse med forældrene.

Praksiseksempel fra Vuggestuen Kløvervangen

Et barn stod og kiggede på, at de andre legede ved vandbanen. De pædagogiske medarbejdere stod et øjeblik og observerede på hvad der skete. Barnet gik tættere på de andre, men sagde ikke noget. Jeg gik over og snakkede med barnet, imens vi kiggede på, hvad børnene lavede. Jeg spurgte barnet, om ikke vi skulle finde en skovl og en spand, så barnet kunne være med i legen. Det ville barnet gerne, og vi fandt sammen de ting, som barnet skulle bruge. Jeg gik med over for at hjælpe barnet i gang. De andre børn inviterede barnet med og fortalte, hvad de lavede.

3. Aktører

Samarbejde med forældre om børns læring

---

§8, stk. 6

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

I Vuggestuen Kløvervangen samskaber det pædagogiske personale aktivt og involverende med forældrene om barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det daglige samarbejde med forældrene er baseret på tillid og konstruktive dialoger. Det pædagogiske personale har forståelse for at få skabt sammenhæng til de fælles beslutninger. Der samskaber med forældrene ved udfordringerne, for på den måde at finde de bedste løsninger til at styrke deres barn trivsel, udvikling, læring og dannelse bedst muligt.

Vi er altid åbne for dialog, omkring et barn og sammen finder vi de bedste løsninger.

Vi har et meget aktivt og engageret forældreråd i Vuggestuen Kløvervangen. I samarbejde med dem afholder vi den årlige sommerfest, julearrangement og to arbejdslørdage årligt.

En gang om året holder vi forældremøde, samtaler når barnet har været i vuggestuen ca. 3 mdr. og igen når barnet er 2, 10 år og på vej mod børnehave. Hvis der er behov for yderligere samtaler holder vi dem. Vi har altid et fokus på læring, trivsel, sociale sammenhold og relationer. Vi samarbejder med forældrene om, hvordan de kan understøtte deres barns læring og fællesskab i hjemmet. Personalet vil i det daglige forældresamarbejde fortælle om barnets sociale hverdagsliv og læring.

Inddragelse af lokalsamfundet

§8, stk. 6

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

I Vuggestuen Kløvervangen inddrager vi lokalsamfundet; skole, legepladser, skovområder, kirken, idrætsforeninger og lokalcenter som er med til at styrke vores læringsmiljøer. Det pædagogiske personale fastsætter med loven in mente, hvordan et samarbejde med eventuelle frivillige kan forløbe med fokus på kerneopgaven.

Vuggestuen Kløvervangens børn, deltager i forskellige aktiviteter de bliver inviteret til. Fx musik og leg på plejehjemmet osv. Vi arbejder hen imod at have større fokus på at samarbejde med plejehjemmet, ved fx at børnene laver pynt til plejehjemmet.

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaven

Vuggestuen Kløvervangen har et tæt samarbejde med børnehaverne i Skødstrup Dagtilbud.

Vi arbejder med læringsmiljøer for at skabe sammenhæng mellem vuggestue og børnehave.

Vi har ikke et ønske om at gøre børnene "børnehaveklar", men vi har et ønske om at de er forberedte på hvordan det er i børnehaven, sådan at det allerede er genkendeligt og at de kan få succesoplevelser i børnehaven. Børnene øver sig i vuggestuen i af og påklædning, hente og åbne madkassen og vente på tur. Det er med til at give børnene en genkendelighed i den nye dagligdag i en børnehave, og vi mener derved kan barnet have mere ro til at etablere nye relationer.

Praksiseksempel fra Vuggestuen Kløvervangen

Et barn der om 3 måneder skal starte i børnehave, havde både derhjemme og i vuggestuen sagt at det ikke ville starte i børnehave. Der havde i det sidste stykke tid været mange børn der startede i børnehave, så emnet var relevant for børnegruppen og det pågældende barn. Udover at der blev snakket positivt om børnehave, ville det pædagogiske personale, give barnet positive erfaringer med børnehaven, og inddrog barnet i den børnegruppe, der på en fast dag besøger børnehaverne. Ved besøgene startede barnet med at opholde sig ved den kendte voksen, men som besøgene gentog sig, blev barnet nysgerrig på børnehavens muligheder, og er begyndt at lege og vise tryghed ved besøgene i børnehaven.

Man kan løbe gennem børnehavestangen når man holder afslutning i vuggestuen

Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale i Vuggestuen Kløvervangen finder alle stolthed og stor glæde i arbejdet med vuggestuebørn. Alle børn mødes med positivitet, engagement, begejstring, knus, og opmuntring.

I Kløvervangen arbejder vi på tværs af huset. Alle børn kender alle voksne godt. Vi har særligt fokus på børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse, hvor en anerkendende, rummelig og respektfuld tilgang til børn, forældre og kollegaer er en del af fundamentet.

I Vuggestuen Kløvervangen arbejder vi med at organisere os for at få et indgående kendskab til børnene. Vi organiserer det pædagogiske arbejde gennem systematiske refleksioner og evalueringer med udgangspunkt i data (iagttagelser, praksisfortællinger, dialoghjul mm). I gennem vores pædagogiske forberedelse, fælles faglige refleksioner, afdelingsmøder og personalemøder med hele dagtilbuddet, sikre vi tid til evaluering, sparring og refleksion af det pædagogiske arbejde med tryghed, nysgerrighed og undren til hinandens praksis.

Gennem personalets deltagelse i at lege engageret i både børns frivillige leg og den voksenstyrede leg, får det pædagogiske personale viden om børnefællesskabet og det enkelte barn. Personalet er opmærksomt på at bruge den legende tilgang som et redskab til at tilegne sig mere viden omkring det enkelte barn.

Vi har fælles fokus og aftaler med, hvordan det pædagogiske personale positionerer sig, og hvem der tager ansvar og giver følgeskab. Vi udfordrer hinandens faglige dømmekraft til trivsel, udvikling, læring og dannelse af den pædagogiske praksis med fokus på kerneopgaven. Vi arbejder tillidsskabende og har øje for at følge børnenes initiativer. Vi understøtter børnene med anerkendelse i troen på, at de er noget helt specielt. Personalets egen personlighed og faglighed er fundamentet for anerkendelsens sociale væren. Derfor er vores ICDP-relations uddannelse et fælles fundament i Skødstrup Dagtilbud, og vi anvender vores viden i alt vores relations arbejde.

Stærkere læringsfællesskaber er ligeledes et fælles fundament, som alle er en del af. De faglige fyrtårne bidrager sammen med ledelsen til, at der bliver skabt vedvarende trivsel, udvikling, læring og dannelse i form af systematisk arbejde og evalueringer.

Til vores fælles, faglige refleksionsrum er alle kendt med og arbejder med Kolbs læringscirkel og progressionsplan.

Det pædagogiske personale arbejder kontinuerligt med at tilrettelægge læringsmiljøer ud fra børnenes behov. Det stiller krav til de enkelte pædagogiske medarbejdere om, at de kan tage ledelse og give følgeskab i læringsmiljøerne.

Ledelse

---

§9, stk. 1

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for, at den pædagogiske læreplan udarbejdes, og at det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet tilrettelægges og udøves inden for rammerne af den pædagogiske læreplan.

Lederen af dagtilbuddet er også ansvarlig for at offentliggøre den pædagogiske læreplan.

I Vuggestuen Kløvervangen vil man opleve en Pædagogisk leder Helle Urbak, hvis fire hjørneflag i ledelsesgrundlaget er: Positivitet, motivation, struktur og resultater. Derfor vil I opleve en leder der er smilende og imødekommende. I vil opleve en synlig leder der er tæt på børnene og har et stort kendskab til alle børn. En leder der tager kerneopgaven meget seriøst og som vægter samspillet med forældrene højt.

I Skødstrup Dagtilbud samarbejder dagtilbudslederen med de pædagogiske ledere i Skødstrup dagtilbud samt forældrebestyrelsen, ved at de inddrages i forskellige processer omkring revidering, evaluering og opfølgning på den styrkede læreplan.

Dagtilbudslederen arbejder sammen med de pædagogiske ledere om den styrkede læreplan, hvor vi anvender praksisfortællinger til det pædagogiske grundlag, progressionsplan til hele den styrkede læreplan og har reflekterende dialoger. De pædagogiske medarbejdere arbejder med progressionsplaner og reflekterende dialoger i det pædagogiske arbejde.

Den pædagogiske læreplan ligger offentligt tilgængeligt på vores hjemmeside.

Et praksiseksempel fra Skødstrup Dagtilbud

Vi arbejdede med alle elementer fra den styrkede læreplan, det gjorde vi ved at udarbejde progressionsplaner og praksisfortællinger. Vi anvendte det som dokumentation og til at systematisere læringsmiljøerne og give det pædagogiske personale og ledelse en forståelse for, hvad den styrkede læreplan betyder for børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i læringsmiljøerne med legen som gennemgående.

4. Dokumentation og feedback

I Skødstrup Dagtilbud har vi fælles, faglige refleksioner over egen og fælles praksis med udarbejdelsen af progressionsplaner og organisering af læringsmiljøer om og med børnene. Vi sætter mål for det enkelte barn og gruppens trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vi anvender progressionsplanernes mål, data og tegn for at sikre at vi får evalueret, justeret og sat nye mål for læringsmiljøer. Progressionsplanerne er vores dokumentation på det pædagogiske arbejde i læringsmiljøer.

Vi arbejder med læringsmiljøet i dagtilbuddet ved, at vi har den samme tilgang i alle afdelinger, hvormed vi udvikler og reflekter med hinanden på tværs af dagtilbuddet

5. Evalueringskultur og dokumentations- og refleksionspraksis

---

§9, stk. 2 og 3

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

I Skødstrup Dagtilbud forholder vi os refleksivt til, hvordan vi arbejder med læringsmiljøer, som understøtter børnene trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det pædagogiske personale anvender progressionsplaner for at sikre progression og høj kvalitet i læringsmiljøerne. Det pædagogiske personale har pædagogiske refleksioner, som udvikler fagligheden, er selvkritisk og har en tilgang med tilrettelæggelse og evaluering af læringsmiljøer. Vi anvender reflekterende dialoger i vores arbejde med progressionsplaner.

De pædagogiske ledere er ansvarlige over for forældrerådene med de kommunale fastsatte rammer og retningslinjer fra vores dagtilbud. Vi anvender progressionsplaner hvori data, tegn, mål og evaluering ses som en sammenhæng til den styrkede læreplan samt til læringsmiljøer med udgangspunkt i børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Det pædagogiske personale har fokus på børnenes behov i tilrettelæggelse af læringsmiljøerne ud fra børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Der arbejdes kontinuerligt med evaluering for børn i udsatte positioner.

Vores dokumentation ses som en sammenhæng mellem læringsmiljøer og børnene trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvori dokumentation indgår i evalueringer med progressionsplanerne.

Vi evaluerer løbende gennem hele året.

Revideret 25. oktober 2023

